

СЕМАНТИКА ДІЄСЛОВА *TO QUARREL* ТА ЙОГО СИНОНІМІВ

Мигалець О.І.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Сучасна епоха розвитку лінгвістики – це, безперечно, епоха семантики, центральне місце якої в колі лінгвістичних дисциплін безпосередньо впливає з того факту, що людська мова в першу чергу є засобом спілкування, засобом кодування і декодування певної інформації [1, с. 13]. Мова є невід'ємним компонентом свідомості, її інструментом та виступає як посередник між людиною та навколишнім світом, що знаходить своє відображення в мовних формах.

Постановка проблеми та актуальність теми визначається кількома причинами. По-перше, інтерес до дослідження прояву негативного ставлення до людини останнім часом зростає, а дієслово *to quarrel* є одним з таких, що потребує ретельного вивчення з огляду на сучасне становище в світі. По-друге, номінація *to quarrel* та її синонімічний ряд відіграють суттєву роль у комунікативних процесах англomовної й світової спільноти.

Дослідження семантики *to quarrel* є нерозробленою ділянкою в сучасній лінгвістиці. Увага лінгвістів досить пильно привернута до аналізу слів з проявом негативного ставлення до людини, але саме дієслово *to quarrel* та його синонімічний ряд потребують глибокого дослідження, що й визначає **наукову новизну** роботи. **Мета** статті полягає у розкритті семантики прояву негативного ставлення до людини шляхом аналізу дієслова *to quarrel* та його синонімічного ряду в сучасній англійській мові.

Виконання основних **завдань** нашого дослідження передбачає аналіз лексичної семантики дієслова *to quarrel*, зібраного шляхом суцільної вибірки з Великого Оксфордського словника у 20-ти томах. Особливості збору й аналізу мовного матеріалу за методикою формалізованого аналізу лексичної семантики детально описано в працях проф. Фабіан М.П. [6; 7, с. 7-13]. Опрацювання синонімічного ланцюга досліджуваного дієслова проводимо з метою комплексного вивчення його характеристик та виявлення спільних і відмінних рис.

Визначення семантики слів є недостатньо розробленим питанням сучасного мовознавства. Хоча більшість лінгвістів погоджується з тим, що семантика вивчає значення мовних виразів, проте на те, що слід розуміти під значенням, не існує загальноприйнятої відповіді. Через різне тлумачення цього нечітко проводяться кордони між семантикою та іншими лінгвістичними дисциплінами, зокрема, семантикою і прагматикою. Тому питання про предмет семантики заслуговує самого уважного розгляду [4, с. 8].

Виклад основного матеріалу

Існує безліч тлумачень поняття семантики слова. Так, *семантика* – це 1. Розділ мовознавства, що вивчає значення слів та виразів і зміну цих значень. Інша назва – семасіологія. 2. Значення слова, виразу [5].

Бодуен де Куртене визначає семантику як науку "про значення слів, тобто про поєднання мовних і немовних уявлень" [2, с. 8], а в "асоціації уявлень немовних з поданнями виключно мовними" [2, с. 8] він бачить сутність мови, тобто визнає, як і Потебня, семантичний зміст основним у мові.

Як самостійна дисципліна семантика (семасіологія) виникла у ХІХ ст. Її основоположниками вважають німецького вченого Х. Рейзіга, французького мовознавця М. Бреалю та відомого російського науковця М. Покровського [2, с. 4]. Це не означає, що раніше семантичним аспектом мови зовсім не займалися. Проблема мови, мислення і дійсності, цікавила вчених і в античні часи, і в період середньовіччя та епоху Відродження. Майже до кінця ХІХ ст. питання семантики були об'єктом філософії, логіки, риторики, граматики і лексикографії.

Лексична семантика (семасіологія) своїм найпершим завданням вважала дослідження смислової етимології та історії окремих слів чи груп слів, звідси й виник інтерес до укладання етимологічних й історичних словників, такий характерний для другої половини ХІХ і початку ХХ ст. Як правило, це завдання вирішувалося відповідно до вимог порівняльно-історичного мовознавства (дослідження О. Потебні, М. Покровського, М. Бреалю, А. Мейє та ін.) [2, с. 5]. У перший період свого існування семантика була переважно історичною дисципліною. Лише в другій чверті ХХ ст. під впливом "Курсу загальної лінгвістики" Ф. де Сосюра і праць І. А. Бодуена де Куртене, вона почала застосовуватися для синхронного вивчення насамперед живих мов і діалектів [2, с. 5].

Семантика в ранніх течіях структуралізму або взагалі ігнорувалася, або вивчалася дуже незначною мірою. Однак, незабаром стало зрозуміло, що і структурна лінгвістика не може успішно розвиватися без розробки питань семантики. Інтерес до останньої був обумовлений перш за все тими невдачами, які спіткали вчених при спробі описати конкретні мови на чисто формальній основі, а разом з тим і успіхами, досягнутими при системному вивченні фонології і граматики. Виникла гостра потреба в розробці проблем семантики на іншій науковій основі, зокрема, в теорії породжуючих моделей мови, на основі якої з'явилися нові напрямки зарубіжної лінгвістичної семантики [2, с. 6].

Поряд з традиційною лексичною семантикою, що займається в основному вивченням значень окремих слів чи груп слів у процесі їхнього функціонування та історичного розвитку, зараз успішно розвиваються її нові напрямки: структурна семантика, інтерпретуюча семантика, породжувальна семантика, концептуальна семантика, комунікативна семантика, психолінгвістична семантика та ін. [2, с. 16].

В останні роки особливо інтенсивно розвивається синтаксична і контекстна семантика. Її складовими частинами є теорія валентності (комбінаторна семантика), основи якої закладено в "Структурному синтаксису" Л. Теньєра,

теорія глибинних (семантичних) відмінків Ч. Філлмора, логічний аналіз висловлювань і теорія мовного акту [2, с. 20].

Базою сучасної лінгвістичної семантики є не тільки окремі мови та їхній синхронний стан. Успішно розвиваються і порівняльно-історична, зіставна (контрастивна) й типологічна семантика - контенсивна типологія (Р.А. Будагова, В.Н. Ярцевої, Б.А. Серебренникова, С.Д. Кацнельсона, В.Г. Гака, М.М. Маковського та ін.). У центрі уваги перебувають закономірності семантичних змін, універсальне і специфічне в семантичному змісті споріднених і неспоріднених мов світу, особливості структури їхніх семантичних полів та категорій [2, с. 20].

У цьому контексті дослідження семантики дієслова *to quarrel* вважаємо нагальним завданням, що сприяє подальшому розкриттю специфіки внутрішньої структури слова.

За номінативною активністю поняття QUARREL займає лідируючу позицію, що пояснюється поширеністю суперечок і сварок порівняно з іншими видами конфліктної взаємодії.

Семантика дієслова *to quarrel* розкривається за допомогою шести значень [8]:

1. To raise a complaint, protest, or objection; to find fault; to take exception. a. *to quarrel with one's bread and butter*: to give up a means of livelihood for insufficient reasons;
2. To contend violently, fall out, break off friendly relations, become inimical or hostile;
3. To claim contentiously;
4. To dispute, call in question, object to (an act, word, etc.); to challenge the validity or correctness of;
5. To find fault with (a person); to reprove angrily;
6. To force or bring by quarrelling.

У першому значенні слова (*to raise a complaint, protest, or objection; to find fault; to take exception. a. to quarrel with one's bread and butter: to give up a means of livelihood for insufficient reasons*) знаходимо вираження прояву невдоволення; скарги, нарікання; прискіпування; заперечування або протесту проти чогось; дії всупереч своїм інтересам, на шкоду самому собі. У юриспруденції це слово означає подавати позов.

У наступній формулі тлумачення *to quarrel (to contend violently, fall out, break off friendly relations, become inimical or hostile)* виділено вияв емоційного стану людини, де проявляється жорстокість у поєднанні з ненавистю, а саме – жорстоко або люто сперечатися, сваритися; розірвати або зруйнувати дружні відносини; перетворюватися на ворожу, недоброзичливу, неприязну або недружелюбну особу.

Четверте тлумачення дієслова *to quarrel (to claim contentiously)* розкриває процес сварливого або уїдливого пред'явлення претензій, вимог; домагання; вимагання того, що належить по праву тощо.

Наступне значення (*to dispute, call in question, object to (an act, word, etc.); to challenge the validity or correctness of*) характеризує дії на позначення висування

заперечення; виступ проти, чинення опору зі зброєю в руках; оспорювання (чого-небудь); вираження несхвалення; відчуття неприязні до кого або чого-небудь.

Дієслово *to quarrel (to find fault with (a person); to reprove angrily)* означає також критикувати або засуджувати когось; давати негативну оцінку; висловлювати догану; картати, сварити; не схвалювати та ін.

Шосте значення слова (*to force or bring by quarrelling*) виражає змішаний прояв сили та сварливості, змальовує вплив одного об'єкта на інший об'єкт або суб'єкт; означає змушувати, примушувати кого-небудь зробити що-небудь, застосовуючи силу або шляхом сварки; схилити кого-небудь до чого-небудь.

Складний характер структурної організації поняття передбачає, що за ним можуть стояти знання різного ступеня абстракції (різні формати знання). Для їхнього розкриття звертаємось до синонімічного ряду дієслова *to quarrel*.

Аналіз синонімів останнього, дає змогу виявити його диференційні ознаки. Синонімічний ряд дієслова QUARREL виступає складовим елементом суміжних слів.

Згідно з англomовним тлумачним джерелом Oxford Thesaurus, синонімами дієслова QUARREL є: *altercate, argue, be at odds or loggerheads, brawl, battle, clash, disagree, dispute, differ, feud, fight, fall out, have an altercation, scrap, squabble, wrangle* [9, p. 1376].

Досліджуване дієслово *to altercate (to dispute vehemently, warmly, or angrily; to contend in wordy warfare; to wrangle)* [8] означає запекло, палко або гнівно сперечатися або сваритися з ким-небудь; заперечувати щось; виступати проти, чинити опір; боротися за; брати участь у словесній війні; відстояти в суперечці що-небудь.

To argue (to accuse, impeach, arraign, find fault with, call in question. To bring reasons, to reason, dispute. To reason in opposition, raise objections, contend. To argue (a thing) away, off, etc.: to get rid of by argument. To argue (a person) into or out of: to persuade him by argument into, or out of, a course of action, an opinion or intention) [8] характеризує дії обвинувачення або звинувачення кого-небудь; висування обвинувачення проти кого-небудь; чіпляння; засудження, а також означає заперечувати; звинувачувати (посадову особу) в серйозному правопорушенні; порушувати проти вищих посадових осіб справу про звільнення з посади; піддавати імпичмент; притягати до відповідальності. Досліджуване дієслово позначає дію вияву критики; оспорювання; суперечки з ким-небудь; виступу проти, чинення опору, боротьби за, домагання.

Be at odds or loggerheads (to be on bad terms; to disagree very strongly (with); to have words; to break off; to have a quarrel; to have an argument) [8] містить семантику – сваритися; не ладити; бути в поганих відносинах з ким-небудь; мати розбіжності в думках та ін.

У дієслові *to brawl (to quarrel noisily and indecently; to wrangle; to squabble. To chide, scold, revile. To raise a clamour, make a disturbance)* [8] простежується вказівка на прояв негативної поведінки людини, такі як гучно сперечатися, непристойно ляяти, сварити, скандаляти, в деяких випадках навіть доходити до

бійки; оспорювати (що-небудь); заперечувати (кому-небудь); чіплятися; сваритися через дрібниці; дорікати кому-небудь за що-небудь; ображати; паплюжити, гнівно засуджувати; бурхливо виражати протест, невдоволення.

У словниковій статті дієслово *to battle* (*to fight, to engage in war. To contend, maintain a (usually defensive) struggle, e.g. with or against pestilence, bigotry, the waves, etc. To give battle to, fight against, assail in battle*) [8] виражає активні процеси, такі як вести бойові дії, зокрема, атаку; воювати; змушувати битися, боротися; вести бій – використовується у спортивних цілях (бокс); зустрічатися на рингу, а також сваритися, сперечатися, підбурювати, нацьковувати один на одного; боротися проти шкідників, фанатизму, природних катаклізмів, тощо.

Дієслово *to clash* (*to come into, or engage in, conflict (with, against). To strike in conflict, to attack with clashing or violence. To talk maliciously; to gossip*) [8] позначає зіткнення з кимось у палкій суперечці, конфлікті або протиріччі; втручання в чийсь справи; виражає готовність до лютого нападу на ворога; боротьби, що вимагає докладання значних зусиль або твердих виявів фізичного чи духовного характеру; ведення запеклого наступу на супротивника; розпускання пліток, лихословити.

Словникова дефініція *to disagree* (*to differ, to be unlike; not to agree, correspond, accord, or harmonize. To differ in opinion; to dissent. To refuse to accord or agree (to any proposal, etc.); to be disagreed to. To be at variance, to dispute or quarrel*) [8] вживається для вираження незгоди, розходження в думках, сварок, конфліктів, суперечок, заперечень, боротьби за щось або проти чогось.

Слово *to dispute* (*to contend with opposing arguments or assertions; to debate or discourse argumentatively; to discuss, argue, hold disputation; often, to debate in a vehement manner or with altercation about something. To contend otherwise than with arguments (e.g. with arms); to strive, struggle. To argue against, contest, controvert. To call in question or contest the validity or accuracy of a statement, etc., or the existence of a thing. To controvert (a person). To encounter, oppose, contest, strive against, resist (an action, etc.). To contend or compete for the possession of; to contest a prize, victory, etc.*) [8] найповніше і найдетальніше описує майже всі аспекти конфліктних станів, а саме: сперечатися; дискутувати; брати участь у диспуті; виражати бурхливий протест; вести запеклі суперечки або боротьбу; опротестовувати; ставити під сумнів, заперечувати, виступати проти чого-небудь або кого-небудь; чинити опір зі зброєю в руках; протистояти; оспорювати; боротися за або проти; домагатися; наполягати на своєму; боротися (з іншим кандидатом) за місце в парламенті; мати зіткнення, сутичку. Досліджуване значення також використовується у спортивних цілях, зокрема, зустрітися із супротивником (у матчі); провести бій. Крім того, тут представлені й боротьба людини з неприємностями, наприклад, зіштовхнутися (з неприємностями); натрапляти (на труднощі); намагатися щосили досягти заплановане долаючи перешкоди; протидіяти, перешкоджати, заважати кому-небудь досягти своєї мети; боротися або конкурувати за володіння, нагороду, перемогу; суперничати як у дружніх перегонах, так і в боротьбі за досягнення цілей.

Досліджуване дієслово **to differ** (*to be at variance; to hold different opinions concerning any matter; to disagree. To express or give vent to disagreement or difference of opinion; to dispute; to have a difference, to quarrel (with). To cause disagreement between; to set at variance*) [8] розкриває сою семантику шляхом позначення дії розходження в думках, не погодження; бути в протиріччі; сперечатися, сваритися; не погодитися; оскаржувати; висловлення незгоди або розбіжності в думках; пересварки когось з кимось, іноді через дрібниці або через занадто гарячий темперамент.

To feud (*to conduct a feud*) [8] позначає процес дії або поведінку суб'єкта, а саме: ворогувати, сваритися; брати участь у (спадкоємних чварах) і т. д.

Слово **to fight** (*to contend in battle or single combat. To contend, strive for victory, struggle, engage in conflict. To clash or jar with. To combat; to engage or oppose in battle; to war against. To beat, flog. To cause to fight; to set on to fight*) [8] чітко змальовує боротьбу учасників конфлікту, готовність взяти участь не тільки в сварці, але і бойових діях або на рингу, навіть з використанням фізичної сили. Це значення показує цілковиту готовність до висловлювань різкої критики або нацьковування один проти одного, підбурення. Слово також виражає бажання людини боротися проти кого-небудь або чого-небудь різноманітними методами (насильницькими або терористичними).

Вираз **to fall out** (*to disagree, quarrel*) [8] означає: суперечити; розходитися в думках, не погоджуватися; заперечувати (кому-небудь); сперечатися, сваритися; оспорювати (що-небудь); чіплятися до кого-, чого-небудь.

To have an altercation (*to have a dispute, contend, wrangle*) [8] характеризує негативні дії та вчинки, зокрема, сперечатися; сваритися; ставити під сумнів, заперечувати; виступати проти, чинити опір зі зброєю в руках; боротися за; відстояти в суперечці що-небудь. Стверджуємо, що тут розкрито стан, в якому людина почуває себе пригніченою та пригнобленою.

Досліджувана одиниця **to scrap** (*to fight, box. Also, to scrimmage. To box with (an opponent). To quarrel, squabble; to engage in heated argument or angry dispute*) [8] означає посваритися, зчепитися; побитися; битися, боксувати; скандалити; сперечатися, іноді через дрібниці; брати участь у палкій суперечці або спорі.

Синонім **to squabble** (*to wrangle or brawl; to engage in a petty quarrel or dispute; to argue disagreeably or with heat*) [8] вказує на негативні дії, такі як гаряче сперечатися, занадто палко сваритися через дрібниці; скандалити; битися з ким-небудь через щось; брати участь у дрібній або незначній суперечці.

Дієслово **to wrangle** (*to dispute angrily; to argue noisily or vehemently; to altercate, contend; to bicker, to jangle. To debate; to engage in controversy; To argue out (a case, dispute, etc.); to contest or dispute contentiously to an end or issue. To harass (oneself) by altercation*) [8] має семантику прояву процесу: сердито або гнівно дискутувати, голосно або гаряче сперечатися, сваритися; виступати проти чого-небудь; боротися за щось; битися; лупцювати один одного; дратувати, нервувати кого-небудь. Крім того, воно виражає готовність людини взяти участь у правовій суперечці, трудовому конфлікті; уїдливо або сварливо заперечувати,

оспорювати, опротестовувати щось аж до завершення конфлікту; змагатися, брати участь у змаганні; суперничати – вживається на позначення боротьби – як дружньої, так і ворожої – за перемогу або перевагу в якій-небудь справі. У досліджуваній семантиці простежуємо позначення стану людини під час або після конфлікту – виснажитись, стомлюватись від суперечки або сварки.

Тема семантики дієслова *to quarrel* та його синонімів вельми цікава і перспективна для лінгвістичних досліджень. Тому **перспективою подальшого дослідження** є вивчення та аналіз дієслова *to quarrel* та його синонімів у глибшому форматі, його зіставлення з відповідними поняттями в інших мовах.

Отримані висновки.

Аналіз дефініцій англомовних тлумачних лексикографічних джерел та функціонування дієслова *to quarrel* і його синонімічного ряду в сучасній англійській мові свідчать про наявність семантичних відмінностей між ними, обумовлених специфікою понять, що вони репрезентують. Проте, виокремлені лексичні значення близькі за змістом і тому можуть замінюватися в деяких контекстах. Метод формалізованого аналізу лексичної семантики допоміг виявити найзагальніші властивості лексеми *to quarrel* й виділити особливості її семантики. Аналіз значень її синонімічного ряду демонструє, що практично незмінним компонентом *quarrel* є зіткнення двох чи більше протиставлених та протилежних начал. Таким чином, дієслово *to quarrel* володіє складною семантичною структурою, яка являє собою упорядковану сукупність різноманітних характеристик, кожна з яких містить певну інформацію про феномен конфлікту та шляхи його прояву.

Література

1. Апресян Ю. Д. Избранные труды. Лексическая семантика. Синонимические средства языка / Ю. Д. Апресян. – М.: Языки русской культуры, 1995. – Т. 1. – 442 с.
2. Васильев Л. М. Современная лингвистическая семантика / Л. М. Васильев. – М.: Высшая школа, 1990. – 176 с.
3. Ермолаева Е. Н. "Конфликт": к проблеме языкового представления концепта в современном английском языке / Е. Н. Ермолаева // Сб. тр. молодых ученых Кемеровского гос. ун-та, посвященный 60-летию Кемеровской области: в 2 т. – Кемерово: Полиграф, 2002. – Т. 1. – С. 192–194.
4. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика: Учебное пособие / И. М. Кобозева. – М.: Эдиториал УРСС, 2000. – 350 с.
5. Словник іншомовник слів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/36/53409/247860.html>
6. Фабіан М. П. Етикетна лексика в українській, англійській та угорській мовах: [монографія] / Мирослава Петрівна Фабіан. – Ужгород: Інформаційно-видавниче агенство "ІВА", 1998. – 255 с.
7. Фабіан М. П. Семантика мовного етикету: новий підхід до її вивчення / Сучасні дослідження з іноземної філології. – Вип. 12. – Ужгород: ПП "Аутдор-Шарк", 2014. – С. 7-13.

8. Oxford English Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=2214674>.
9. Oxford Thesaurus An A-Z Dictionary of Synonyms [editor, Mansoor Al Matrafi]. – Oxford: Oxford University Press, 2006. – 2063 p.

Summary

The present article deals with the lexico-semantic analysis of the verb TO QUARREL and its synonyms. The author distinguishes the peculiar features of the words under analysis, discloses their semantics and the inner mechanisms of their development on the basis of the formalized study of lexical semantics. The obtained results give an opportunity to refine the frame structure of the notional component of the verb QUARREL. The material of the present study is defined on the basis of the definitions taken from lexicographical sources.

УДК 811.111:221.2

АКТУАЛІЗАЦІЯ ВИРАЗУ ОБЛИЧЧЯ ЯК КОМПОНЕНТА НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Миголинець-Шовак О.І.

Ужгородський Національний Університет

Постановка проблеми та її визначення.

Характерною ознакою мовознавчої науки кінця 20 та початку 21 століття є спрямування лінгвістичних досліджень на вивчення комунікативної діяльності індивіда. На пріоритетне місце серед досліджень проблем комунікації винесено вивчення специфіки мовної і мовленнєвої поведінки людини. В свою чергу це викликало необхідність в різнобічному аналізі невербальної поведінки, як невід'ємного компонента процесу спілкування. Невербальна комунікація – це система знаків, що використовуються у процесі спілкування і відрізняються від мовних засобами та формою виявлення. І хоча мовні канали зв'язку мають пріоритетне значення, ні в якому разі не можна ігнорувати невербальні засоби. Доведено, що саме за їх рахунок відбувається від 40 до 80 % комунікації. Причому 55% повідомлень сприймається через вираз обличчя, позу, жести, а 38% – через інтонацію та модуляцію голосу.

Актуальність дослідження полягає у необхідності вивчення різноманітних аспектів мовної актуалізації невербальної поведінки в цілому і, її окремих невербальних компонентів зокрема [Токарева 2007, Ekman 2007]. Специфіка